

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO „DĖL NEPAPRASTOSIOS
PADĖTIES ĮVEDIMO“
PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Prezidentas 2022 m. vasario 24 d. dekretu Nr. 1K-872 „Dėl nepaprastosios padėties paskelbimo“ (toliau – Dekretas) įvedė nepaprastąją padėtį visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje laikotarpiui nuo 2022 m. vasario 24 d. 13 valandų 00 minučių iki 2022 m. kovo 10 d. 24 valandos 00 minučių. Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. XIV-929 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento sprendimo paskelbti nepaprastąją padėtį patvirtinimo“ patvirtino šį Lietuvos Respublikos Prezidento priimtą sprendimą. Šiais sprendimais nepaprastoji padėtis buvo įvesta dėl Rusijos Federacijos veiksmų, kurie kelia grėsmę pirmajam Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams, be kita ko, susijusiems su patikima valstybės sienos, sudarančios ir Europos Sąjungos išorinės sienos dalį, kontrole ir apsauga. Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. vasario 24 d. rezoliucijoje Nr. XIV-930 „Dėl Rusijos ir Baltarusijos agresijos prieš Ukrainą“ konstatavo, kad Rusijos Federacijos veiksmai turi reikšmingai neigiamą poveikį ne tik Europos Sąjungos ir NATO, ypač rytinių jų narių, bet ir visos Europos saugumui.

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XIV-932 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ įvedė nepaprastąją padėtį nuo 2022 m. kovo 11 d. 00 valandų 00 minučių iki 2022 m. balandžio 20 d. 24 valandos 00 minučių. Pažymėtina, kad nuo nepaprastosios padėties įvedimo *grėsmė visuomenės rimčiai išlieka ir nemažėja*. Dėl Ukrainoje vykdomos karinės agresijos daromi nusikaltimai žmoniškumui, karo nusikaltimai, kurių mastas prieš Ukrainos civilius gyventojus tik didėja, vykdomas valstybinis terorizmas ir nuolat daromi tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimai, lėmę humanitarinę ir pabėgėlių iš Ukrainos krizę, kurios mastas dar labiau padidėjo.

Seimas, atsižvelgdamas į iš Ukrainos vietovių gaunamus liudijimus apie Rusijos Federacijos kariuomenės įvykdytus nusikaltimus prieš Ukrainos civilius gyventojus, tarp jų moteris ir vaikus, Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. balandžio 12 d. rezoliucijoje Nr. XIV-1010 „Dėl Rusijos Federacijos vykdomos agresijos ir karo nusikaltimų Ukrainoje pasmerkimo“ griežtai pasmerkė Rusijos Federacijos, padedant Baltarusijos Respublikai, tęsiamą karinę agresiją, įvykdytus ir toliau vykdomus karo nusikaltimus prieš suverenią Ukrainą ir jos žmones bei nusikaltimus žmoniškumui.

Dėl Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos vykdomos agresyvios politikos savo šalies gyventojų atžvilgiu, išaugo šių šalių gyventojų pasitraukimo iš Rusijos Federacijos bei Baltarusijos Respublikos tikimybė. Atsižvelgiant į tai, tiek būtina užtikrinti sienos apsaugą, tiek sudaryti prielaidas humanitariniam asmenų, besitraukiančių nuo agresijos, priėmimui. Taip pat stebima suintensyvėjusi asmenų veikla nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų prieigose, įskaitant galimą informacijos rinkimą. Dėl šių aplinkybių padidėjusios grėsmės visuomenės rimčiai neįmanoma pašalinti laikinai netaikant naudojimosi kai kuriomis konstitucinėmis teisėmis ir laisvėmis apribojimų bei nenustačius nepaprastųjų priemonių.

Atsižvelgus į nurodytas aplinkybes, vadovaujantis Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymo 5 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ projektu (toliau – Projektas), siūloma nepaprastąją padėtį įvesti iki 2022 m. birželio 29 d. 24 valandos 00 minučių, taip pat nustatyti atitinkamų teisių ir laisvių ribojimus.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projekto iniciatorius – Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Projekto rengėjas – Seimo Pirmininkas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami projekte aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XIV-932 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ įvedė nepaprastąją padėtį nuo 2022 m. kovo 11 d. 00 valandų 00 minučių iki 2022 m. balandžio 20 d. 24 valandos 00 minučių.

Nepaprastosios padėties metu nustatytas valstybės rezervo naudojimas, valstybės sienos apsaugos sustiprinimas, tikrinimai pasienio ruože, sustiprinta nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių, įrenginių ir turto apsauga, sugriežtintas užsieniečių vizų režimas – sustabdytas Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų išduoti vizas priėmimas ir nagrinėjimas, užsieniečių tranzitas vykdomas laikantis Užsienio reikalų ministerijos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos suderintomis sąlygomis, Vidaus reikalų ministerija paskirta institucija, kuri yra atsakinga už nepaprastosios padėties įvedimo tikslo pasiekimą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Projekte siūloma dėl išlikusios ir padidėjusios grėsmės visuomenės rimčiai nepaprastąją padėtį įvesti nuo 2022 m. balandžio 22 d. 00 valandų 00 minučių iki 2022 m. birželio 29 d. 24 valandos 00 minučių. Vidaus reikalų ministeriją siūloma paskirti institucija, kuri imasi visų reikalingų priemonių nepaprastosios padėties įvedimo tikslui pasiekti.

Projekte siūloma užtikrinti Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XIV-932 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ įvestų nepaprastųjų priemonių tęstinumą.

Projekte numatomos nepaprastosios priemonės dėl valstybės rezervo naudojimo, nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų (toliau – svarbūs objektai) sustiprintos apsaugos, įskaitant kibernetinę, valstybės sienos apsaugos sustiprinimo, tikrinimų pasienio ruože, kartu atskleidžiant jų turinį ir įgyvendinimo kryptis, atsižvelgiant į aktualų grėsmių poveiklį ir siekiant sklandaus nepaprastosios padėties valdymo bei grėsmių pašalinimo.

Užtikrinant sustiprintą sienos apsaugą ir įvertinant potencialias grėsmes, būtina sudaryti prielaidas užkirsti kelią neteisėtam asmenų (įskaitant galimus „žaliuosius žmogeliukus“) patekimui į Lietuvos Respubliką, kartu užtikrinant humanitarinį nuo karinės agresijos besitraukiančių asmenų įleidimą.

Užtikrinant svarbių objektų sustiprintą apsaugą, vidaus reikalų srities statutinės įstaigos užtikrins sustiprintą reagavimą ir patruliavimą.

Siekiant užtikrinti sklandų Kaliningrado tranzito veikimą atsižvelgiant į situacijos Rusijoje ir Baltarusijoje dinamiką, ir toliau nustatoma, kad šis tranzitas vykdomas atsižvelgiant į Užsienio reikalų ministerijos nustatytas ir su Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos suderintas sąlygas.

Toliau siūloma numatyti Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų išduoti vizas priėmimo ir sprendimų dėl jų priėmimo Lietuvos Respublikos vizų tarnybose užsienyje stabdymą, išskyrus atvejus, kai dėl to tarpininkauja Užsienio reikalų ministerija.

Siūloma atsisakyti draudimo fotografuoti, filmuoti, kitaip fiksuoti, rinkti informaciją apie nacionaliniam saugumui svarbius (jautrius) objektus, nes incidentų šiame kontekste nefiksuota, be

to, esant poreikiui su ribojimu rinkti ir skleisti informaciją susijusius tikslus būtų galima pasiekti baudžiamojo proceso priemonėmis.

Įvertinant Rusijos ir Baltarusijos vykdomas dezinformacijos kampanijas, taip pat galimą karo ir neapykantos kurstymą, toliau siūloma palikti Rusijos Federacijos ar Baltarusijos Respublikos kontroliuojamų subjektų programų retransliavimo ir (ar) platinimo draudimą, taip pat įtvirtinti priemones dėl informacijos, kurstančios neapykantą, dezinformuojančios apie karinę agresiją, sklaidos ribojimo.

Paliekamas draudimas organizuoti ir rinktis į susirinkimus, kurių tikslas – bet kokia forma ar apimtimi palaikyti Rusijos Federacijos ir (ar) Baltarusijos Respublikos veiksmus, dėl kurių įvesta nepaprastoji padėtis.

Projekte siūlomos priemonės orientuojamos išimtinai į esamas grėsmes, Projekto įgyvendinimas nepatogumų Lietuvos gyventojams nesukels.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jų rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Seimo nutarimą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas teisės aktas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Seimo nutarimas neturės įtakos korupcijai ir kriminogeninei situacijai.

7. Kaip teisės akto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas Seimo nutarimas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jų plėtrai.

8. Ar teisės akto projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Teisės akto įtraukimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Įgyvendinant Seimo nutarimą įstatymų keisti nereikės.

10. Ar projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Naujų sąvokų neįvedama.

11. Ar projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu projektui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų – kas ir kada juos turėtų priimti

Įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks Nutarimui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Tikslus lėšų poreikis šiuo metu nėra žinomas. Vadovaujantis Nepaprastosios padėties įstatymu jos prireikus bus skirtos iš valstybės rezervo – tokia nuostata įtvirtinta ir Projekto 3 straipsnio 1 punkte.

14. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Projektui įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „nepaprastoji padėtis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Seimo Pirmininkas